

Eria Ekiakię Rökę Obe Ewuhre Uzuazo Olelekristi gbe Usi Uwoma Ota Mai

AHRE 4-10

EWARE AGHAE NỌ E RRỌ EBAIBOL NA | 2 SAMUELE 18-19

**“Bazilae Yọ Emamọ Oriruo Ohwo nọ Ọ
Rię Umuo nọ Ọ rẹ Sai Ru Ba”**

w07 7/15 14 ¶5

**Bazilae Yọ Ohwo nọ Ọ Rię Umuo nọ O re
Ru Ba**

Ababọ avro, obo no Bazilae o fiho kẹ Devidi na o da rię ero fia. Devidi ọ ginę gwolo warię oghẹ na. Rekọ oronqo eware nọ Bazilae ọ rę rọ kuọ omarię ọ gwolo kẹ he. Bazilae yọ ọdafe, fikiere ọ jẹ gwolo ohwo nọ ọ rę ko ẹe he. Devidi ọ gwolo nọ Bazilae ọ rria uwou ovie na kugbei, ẹsejohọ fiki emamọ iruemu nọ ozae na o wo. Ọ gwolo nọ Bazilae ọ rę rria kugbei re ọ jẹ ohwo ero ovie na. Onana o hae te ọrro ologbo kẹ Bazilae.

w07 7/15 14 ¶7

**Bazilae Yọ Ohwo nọ Ọ Rię Umuo nọ O re
Ru Ba**

Ẹsejohọ oware nọ Bazilae o gbe ro lele iei hi ho, ọ rię nọ ọ kpako gaga no yọ ohwo nọ ọ kpako no o re gbe wo ẹgba uzoge he. O sae jẹ nọ Bazilae o rri nọ ikpe nọ i kiọkọ kẹ i gbe bu tere he. (Olezi 90:10) O ru utho nọ ọ rę sai ru ro fiobohọ kẹ Devidi no. Rekọ obonana ọ rię nọ ighilawọ rię e gbẹ ga tere he. Bazilae ọ rię utho nọ ẹgba rię o te. Fikiere, ọ rọ fiki okpodę gbe ọkwa nọ o ti wo ṣowó oware nọ o rro vi ei oma ha. Bazilae ọ rię umuo nọ ọ rę nya ba, ọ wohọ Absalom nọ ọ jẹ gwolo okpodę gbe ọkwa ha.—Itę 11:2.

w07 7/15 15 ¶1-2

**Bazilae Yọ Ohwo nọ Ọ Rię Umuo nọ O re
Ru Ba**

Iku Bazilae na i wuhre omai nọ ma te rri ofe ọvo, uriohọ o rę gele. Evaọ ogħeret vẹ? U fo

re ma siq iruo nọ a kę omai evaọ ukoko Jihova ha fikinö ma gwolo wọ owha ha, hayo fikinö ma roro nọ ma te sai ru ei hi. Ma te fievaḥo Oghenę, ọ te kę omai ẹgba gbe areghé nọ ma re ro ru iruo kpobi nọ a kę omai.
—Ahwo Filipai 4:13; Jemis 4:17; 1 Pita 4:11.

O make rrọ ere na, u fo nọ ma rię umuo nọ ẹgba mai o te. Wohọ oriruo, ma rehọ iẹe nọ oniɔvo jẹ o wo iruo buobu nọ o bi ru evaọ ukoko na. Ọ rię nọ a tẹ kẹe iruo efa, ẹsejohọ o ti gbaboké eware jẹ nọ e mai wuzou wohọ uvieuwou rię nọ ọ rę rerote. O te rrọ ere, kọ u gbe ti woma re ọ siq iruo efa obonana bẹṣenö o re wo oke nọ o re ro ru iruo na? Ere ohwo nọ o wo areghé, nọ ọ rię umuo nọ ọ rę sai ru ba o re ru.—Ahwo Filippi 4:5; 1 Timoti 5:8.

Eware Agħae nọ Who Kię Via

w20.04 30 ¶19

“Dhé Oħrē na Te Urere”

¹⁹ Oteronqo who gbę be sai ru te epano who je ru véré he, yọ o rrọ owhę oma nọ ahwo a rię epano eware e rrọ kę owhę hę, oriruo Mefiboshet o sae kę owhę uduotahawo. (2 Sam. 4:4) Mefiboshet ọ ko, yọ u wo okejọ nọ Devidi ovie na ọ jẹ fo ee għegħe għegħe. Whaq oronik Mefiboshet ọq ọnqo ọ wha ebeb na ze he. Għelex na, ọ vioja hayo dha eva ha; ukpoye eware iwoma nọ i te rie obq eva qo u zebbu. (2 Sam. 9:6-10) Fikiere okenq Devidi ọ fo ee ekueku, Mefiboshet ọ daoma wo otorię oware nọ o via na. Ọ kuvé re ethobq Devidi e l-lejże eva dħae he. Yọ ọ fuq Jihova ha fiki oware nọ Devidi o ru na. Mefiboshet o roro kpahe oware kpobi nọ ọ rę sai ru ro fiobohọ kę Devidi, ovie nọ Jihova o ro mu. (2 Sam. 16:1-4; 19:24-30)

Jihova o ru nō a ro kere emamō oriruo Mefiboshet fihō Ebaibol na re ma wo erere noi ze.—Rom 15:4.

Eme no A re Ru Ovavo

w21.08 23-25 ¶15-19

Jọ Eva E Were Owhé Fiki Iruo ra Evaọ Uko-ko Na

¹⁵ Itee vẹ whō rē sai fihō kē omara? Lē se Jihova re o fiobohō kē owhé rię itee nō whō rē sai le tobō. (Itē 16:3; Jem. 1:5) Whō sai le utee jō evaọ usu enō ma fodē evaọ edhe-eme ọsosuọ uzoeme nana, wōhō ọkobaro obufihō, ọkobaro oke-kpobi, iruo Ebętélé hayo iruo ebabō ukoko na. O tē lōhō, whō sai wuhré ẹverē ọfa re whō sae ta usi uwoma kē ahwo ẹverē yena. Re whō gbe rię kpahe itee nana ziezi, whō sai se uzo-eme avō 10 orō A Koko Omai Hō re Ma Ru Oreva Jihova. Whō sae jē nō mi ekpako ukoko ra. Who te bi le utee nana, a te ruę nō whō be nyaharo evaọ ukoko na yō eva e te were owhé gaga re.

¹⁶ Kō oteronō who fi utee jō hō evaọ usu enō ma fodē na yō whō be sai lei tobō hō, eme who re ru? Obō u gbe te aha ehrū hu u re te ọrō oto, fikiere daoma fi utee ofa hō nō whō rię nō whō rē sai le tobō. Joma ta kpahe ejō.

¹⁷ **Se 1 Timoti 4:13, 15.** Oteronō whē yō oniyo-omozae nō o hō-ame no, whō sai wuhré epanō a re ru eme ziezi je wuhré ahwo ziezi. Fikieme? Keme whō tē “rō oma kpobi kē” isase, eme-oruo, gbe ewuhré, ohwo kpobi nō o be gaviezō o re wo erere no eme ra ze. Daoma romatotō se uwuhré kpobi nō o rrō obe Romakē Isase Egbede avō Ewuhré na, who ve je ru aware nō uwuhré na o ta. Rō ojō muhō, re who wuhré epanō a re ro ru ei ziezi, késena who ve ru aware nō who wuhré na nō a tē kē owhé

eme. Whō sae ta kē oniyo nō o rrō ọkohré obufihō evaọ ukoko ra, hayo ekpako ukoko na efa nō i “bi ru iruo gaga evaọ emeota gbe amofa owuhré” re a fiobohō kē owhé. (1 Tim. 5:17) Who te bi ru eme, who roro kpahe epanō who re ro ru eware nō whō jō uwuhré jō se ọvo ho, rekō te epanō whō rē rō bo ẹrōwō inievo na ga hayo ta eme nō o rē lēlię ai ru aware nō u fo. Who te ru enē, eva e te were owhé gbe ahwo nō a be gaviezō kē owhé ziezi.

¹⁸ Mai kpobi a ta kē nō ma nyae ta usi uwoma je wuhré ahwo zihe ruo ilele. (Mat. 28:19, 20; Rom 10:14) Kō whō gwolō rię epanō a re ru iruo nana nō i wuzou gaga na ziezi? Daoma se ibroshō Romakē Isase Egbede avō Ewuhré na, re who je ru aware nō whō jarię wuhré. Whō sae ruę aware efa nō i re je fiobohō kē owhé rię usi uwoma ta ziezi evaọ Obe Ewuhré Uzuazō Olelekristi gbe Usi Uwoma Ota Mai na gbe ividio usi uwoma ota nō a re dhesē evaọ ewuhré udevie-oka na. Hae rō ogherē sa-sa ta usi uwoma, re who muero hō ono o be mae lēlię ahwo gaviezō kē owhé. Who te bi ru aware nana, whō te rię usi uwoma ta je wuhré ahwo ziezi, yō eva e te were owhé gaga. —2 Tim. 4:5.

¹⁹ Whō tē gwolō fi utee hō, whō jō utee nō o mai wuzou o thorō owhé ero ho, koyehō epanō who re ro wo iruem nō u fo nō Olelekristi o re wo. (Gal. 5:22, 23; Kol. 3:12; 2 Pita 1:5-8) Evē whō sai ro ru ei? Ma rehō ięe nō whō gwolō nō ẹrōwō ra o ga ziezi. Whō sae se ebe ukoko na nō e ta kpahe aware nō ma re ru re ẹrōwō mai o sae jō gaga. Whō sai je rri ividio JW Broadcasting® nō a jō dhesē inievo nō i kru ẹrōwō rai evaọ oke nō edawō i te ai. Késena whō vē romatotō roro kpahe ae, je ru ọkpō eware nō a ru.

AHRE 11-17

EWARE AGHAE NØ E RRØ EBAIBOL NA | 2 SAMUELE 20-21

“Jihova Yø Oghenø nø O re Bru Uviozie”

it-1 932 ¶1

Gibion

Evaø ikpe buobu, ahwo Gibion a gbe jø rria eworkoto na, dede nø Sol ovie na ø jø gwolo epanø o re ro kpe ai muotø. Rekø ahwo Gibion a fievahø Jihova inø o maki kri këhé, o ti rovie oware uyoma nø Sol o ru na via jø kí oja kë ae. Yø ere o ginø via. Jihova o ru nø ohqø u ro mu ikpe esa evaø oke esuo Devidi. Devidi ø tø nø mi Jihova, kësenä Jihova ø tø ta këe nø ohwo jø ø reabe azø evaø eworkoto na. Devidi ø tø nø ahwo Gibion re a vuœe oware nø o re ru ro voro otø na. Ahwo Gibion a tø ta këe nø ème nana yø ème nø a “rø jø mi isiliva hayo igoru hu.” Ème rai na ø gba kerø øka, keme Uzi na o ta nø a rø rø igho nwene uzou ohwo nø o kpe ohwo ho. (Ik 35:30, 31) Ahwo Gibion a tø jø riø nø a wo udu nø a re ro kpe ohwo øvo ho ajokpanø a re kuenu kë ae tao. Fikiere nø Devidi ø wariø nø ae oware nø o re ru kë ae, a tø ta nø jø a kë ae “emezae” iherø Sol. Ikere na e ta nø Sol avø uwou riø ae a reabe azø na. Onana u dhesø nø dede nø Sol oye ø kobaro evaø ikpakpe na, èsejohø “emezae” riø a kpe ahwo Gibion re hayo ejø rai i wobø kpahe iœe. (2Sa 21:1-9) Otørønø ere o jø, kiyø ma sae ta nø emezae riø nø a kpe na oronikø a whu fiki izieraha øse rai hi (Izi 24:16) rekø oware nø a ru oye u si uwhu kpe ai na, keme uzi na o ta nø “a rø rehøuzuazø hwosauzuazø.”—Izi 19:21.

Eware Aghae nø Whø Kiø Via

w13 1/15 31 ¶14

Ekpako Ukoko ‘Ibe Iruiruo Røkø Oghogho Mai’

¹⁴ Mai idibo Oghenø evaø akpo na soso ma be gó Jihova ghelø ebèbø sa-sa nø i bi no

obo Setan avø ikø riø ze. Mai otujo, ma rø reriø ovaø dhe ebèbø ilogbo èsejo, rekø eva nø ma fiø Jihova u bi fi obø hø k’omai fi ebèbø itieye na nø e wøhø Goliat na kparobø. Dede na, okejø o rø sae jariø nø oma o rø rrø omai hayo nø udu u re whrehe omai fiki ogherø ebèbø jo nø i bi t’omai n’oke t’oke. Ma gbø yoroma ha, oke utionana ebèbø nø ma hae sai fi kparobø e rø sai gele omai kie. Evaø oke utioye, uduota-hawø èruoke nø u re no obø ekpako na ze o rø sasa omai oma je fi obø hø k’omai warïø wo ègba, yø ere o via kë inievo buobu no. Okobaro jø nø ø kpako te ikpe udhosø gbo no ø ta nø: “Okejø nø u kpemu, oma o ga omé tere he yø o jo bøbø k’omé re me kpohø usiuwoma ota. Õkpako jø nø o mueroø onana ø tø nyabru omé ze. O lele omé ta ème jø rø Ebaibol na ta udu hø omé awø. Me ru lele ohrø nø ø k’omé yø onana u fi obø hø k’omé.” Ø ta re nø: “Eva e were omé gaga inø òkpako na o mueroø nø oware jø o be via k’omé je fi obø hø k’omé.” Avro ø riø hø, eva e rø were omai nø ma tø riø nø ekpako ukoko a bi mueroø omai, yø wøhø Abishai, a ruøre oma kpahe oke kpobi re a dhogbo ze ti fi obø hø k’omai.

AHRE 18-24

EWARE AGHAE NØ E RRØ EBAIBOL NA | 2 SAMUELE 22

“Røroso Jihova inø O ti Fiobøhø kë Owhe”

c/ 19 ¶11

Kø Whø Sai Ghine ‘Si Køle Oghenø?’

¹¹ Re a jø obe se nø Oghenø o wo “ègba olø-gbo” yø ojø. (Aizaya 40:26) Rekø ème qfa o rrø re a se kpahe epanø o ro siwi Izrel fa Abade òwawae na vrø ø tø jø igbrevø na

kuo oréwho na ikpe 40. Who sai roro epano o jo no ame na o je wo béré abava. Who sae rué oréwho na—ésejohó ahwo 3,000,000 —no e be nya otó oyaya na vré, ame na no o dhémú na o wohó igbéké ilogbo evao t'abo t'abo. (Qnyano 14:21; 15:8) Who sae rué imuero eruosa óthowé Oghené evao igbréwó na. Ame o su no itho ze. Emuore, ono o wohó ibi efuafo, i je kie fiho otó. (Qnyano 16:31; Ikelakele 20:11) Jihova o jo etené dhesé no orónikó o wo ogaga óvo ho rekó o re rehó iée thó ahwo rié. Kó o gbe ró aware omosaso re ma rié no ele mai i bi bru Oghené ogaga onana ono o rró “oria adhézo gbe ogaga mai, o ró oboufihó mai evao oke uye mai kpobi”?—Olezi 46:1.

w10 6/1 26 ¶4-6

“Who ró Talamu Ohwo”

Joma romatotó rri éme no Devidi o ta na. Éme Hibru no a fa “talamu” na, a sae je fae “dhesé uyoyou no o ró hié hé.” Uyoyou oye o ró wo ohwo talamu ogbénusu rié. Fiki uyoyou no Jihova o wo, o ró nyasió ahwo no a talamu ei ba ha.

U te no ere no, a té ta no ohwo o talamu omofa, orónikó obó udu óvo o re jo you ohwo na ha; o re ru aware jo ro dhesé iée via. Jihova o re **ru eware** no i dhesé no o you idibo rié ęsikpobi. Yó ere o ru kó Devidi. Oke no ebébé buobu i te Devidi, Jihova o fiobohó kó. O nyasió iée ba vievie he, o thó rié je rérotei evao oria kpobi no o jo. Onana o da Devidi éro fia. Agbéta no o ró ta no Jihova hó ono o siwi rie “no obó ewegré rié kpobi” na.—2 Samuele 22:1.

Eme ma ró sai wuhré no éme Devidi na ze? Jihova o re nwene he. (Jemis 1:17) O re ru aware no u fo ęsikpobi, yó aware kpobi no o ya eyaa rié, o re ru ei gba. Devidi o jo olezi ofa no o kere ta no: “Jihova . . . o ti gbaboké eno e talamu ei hi.”—Olezi 37:28.

Eware Aghae no Who Kié Via

w12 11/15 17 ¶7

Hai Rri Omara Nno Who Mae Kowo

⁷ Oriruo omaurokpotó Oghené u duobóte Devidi gaga. O so kpahe Jihova ino: ‘Who kó omé ojese esiwo ra, omaurokpotó ra u ru omé rro.’ (2 Sam. 22:36) Devidi o rié no orro kpobi no o wo evao Izrel, o wo rie fiki omaurokpotó Jihova, koyehó fiki oma no Jihova o ró ziò otó re o gaviezó kó. (Ol. 113:5-7) Kó o gbe rró no ere o rró k’omai re? Onaa, ıkwa-iruo, gbe emamó iruemü kpobi no ma wo, ıvuovo no ma “mi hi” o rró hó keme obó Jihova i no ze. (1 Kör. 4:7) Edhere jöno ohwo no o bi ru oma rié kpotó o ró ró jo ono o “mae ro” hó, Jihova o re rri rie ghaghae. (Luk 9:48) Joma ta kpahe aware no o ró rró ere.

Éme no A re Ru Ovavo

w06 9/1 9 ¶7-8

Job—Ozae no O Thihakó je Kru Egbakiete

⁷ Dede no llelekristi buobu néné a be rué uye no u te oró Job na ha, iye sa-sa i bi te ai oma. Ejó i whu no fiki ęrowó rai. Ibuobu e be rérié ovao ku ukpokpoma hayo ebébé uvieuwou. Uvuhu hayo ęyao e be lahié ejó. Dede na, ma ró nwane ta nnó Setan o be wha okpétu kpobi no o bi te omai ze he. Ethobó obomai dede hayo sebaęgba no ma reuku rié o ró sae wha ebébé jo se omai. (Ahwo Galesha 6:7) Yó owho hayo eware okpétu no ohwo o ró obó so ho i re kpomahó ohwo kpobi. Ebaibol i ru rie vevé ino evao akpó nana, Jihova o ró ró edhere igbunu ko idibo rié dhere no idabolo nana ha.—Qtausiwoma Na 9:11.

⁸ Rekó Setan o sae rehó idabolo no i te omai ruiruo ró raha ęrowó mai. Pól ukó na o ta éme te uye no o je bée fiki ‘edada jo evao oma rié, ukó Setan no o je tehe iée.’

(2 Ahwo Kɔrint 12:7) Sọ onana o jo ẹbèbè ugboma jo, wohó ẹbèbè ibiaro, hayo oware ofa jo, Pol o rię ino Setan o sae reho ẹbèbè na gbe idhvó nō i re noi ze ro rui-ruo rō raha oghoghó gbe egbakiete rię. (Ité 24:10) Nẹnẹ, Setan o sai gele ahwo uviuwou, ibe emo-isukulu, hayo egometi ọgbaho re a kpokpo idibo Ọghené evaq edhere jo.

AHRE 25-31

EWARE AGHAE NỌ E RRỌ EBAIBOL NA | 2 SAMUËLE 23-24

“Ogheré Idhe Vẹ Who bi Dhe kẹ Jihova?”

it-1 146

Aróna

O wohó nō Aróna o vuę Devidi nō o te kẹ oria nō o gwolo jọ dhe idhe na, erao, ire, gbe eware efa nō o ti ro dhe idhe na ọvové. Rekó Devidi o rōwo reho ae ọvové hé. O ta nō o rē hwa ugho fihó ae. Obe 2 Samuële 24:24 o ta nō Devidi o dē otó nō a rē jō si ibi no igbe ekakó na shékel isiliva udhuvé-gbikpe (#45,650). Rekó obe 1 Irueru-Ivie 21:25 o ta nō Devidi o hwa shékel igoru egba ezeza (600) fihó otó na (oware wohó #31,955,000). Ohwo nō o kere obe Samuële avó Ivé na o jé ta kpahe uzedhe unuigho nō a rō dē oria nō a bō agbada-idhe na fihó gbe eware nō a ro dhe idhe na, fikiere unuigho nō o fodé na yó ono a rō dē eware yena ọvo. Rekó ohwo nō o kere obe Irueru-Ivie Ososuo na o jé ta kpahe etémpol nō a bō fihó oria ovona uwahremu na, yó ebabó na o jé ta kpahe nō o fodé unuigho yena. (1lr 22:1-6; 2lr 3:1) Oria nō a bō etémpol na soso fihó o jō ruaro gaga, fikiere o wohó nō shékel igoru egba ezeza (600) nō o fodé na yó ono a rō dē oria ulogbo nō a bō etémpol na fihó na, oronikó omoria nō Devidi o kake bō agbada-idhe na fihó na ha.

w12 1/15 18 ¶8

Wuhré No Ehri-uzi “Uzeme” Na Ze

⁸ Oterónó ọmọ Izrel jọ o gwolo rō unevaze dhe idhe ro yere Jihova fiki oware jo nō Jihova o ru kẹ, hayo o gwolo dhe idhe emahó re o ruesi wo ọjerehó Ọghené, o rē jọ lóloho kẹ re o reho emamọ arao dhe idhe. O te were ọmọ Izrel na re o reho arao nō o mai woma kpobi dhe idhe kẹ Jihova. Illeikristi nẹnẹ a bi dhe idhe nō Uzi Mosis o fodé na ha; ghele na a bi dhe egheré idhe efa, koyehó a be rō oke, ẹgba, gbe ekwakwa rai go Jihova. Pol ukó na o ta nō unu mai nō ma rē rō ta ẹruore mai via avo eware ezi nō ma re ru kẹ amofa yó idhe nō e rē were Ọghené. (Hib. 13:15, 16) Ogheré ezi nō ahwo Jihova a bi ro ru iruo nana u dhesé nō eware nō Ọghené o ru kẹ ae e da rae ero fia. Fikiere ogheré ezi nō o be wō Illeikristi ru iruo Ọghené nẹnẹ oye o jé wō emo Izrel dhe idhe evaq oke anwae.

Eware Aghae nō Whọ Kię Via

w05 6/1 31 ¶5

Oruvé no Obe Samuële Avivé Ze

23:15-17. Devidi o wo adhéé kẹ uzi Ọghené kpahe uzuazó gbe azé ga te epano o rō whaha eruo oware nō o wohó élavré uzi na. Ma re wo uruemü utioye hró kpahe izi Ọghené kpobi.

ARIA 1-7

EWARE AGHAE NỌ E RRỌ EBAIBOL NA | 1 IVIE 1-2

“Kọ Whọ be Hai Wuhré No Ethobó Ra Ze?”

it-2 987 ¶4

Solomon

No Adonaejah avó ẹgba rię a yo edo ile nō i bi do no Gaehon nō o rrọ ekéloma ze, gbe edo ahwo nō a bi bo nō: “Jọ Solomon ovie

na ọ rria tọ,” ozọ u mu rai gaga, a tẹ dhẹ. Solomọn ọ rwo nọ o re ru ohwo ọvo kele he evaq ẹdẹ nọ a rọ rehọ iẹe mu ovie na. Ọ tẹ rọ ere dhesẹ nọ udhedhẹ o te jọ evaq oke esuo rię. O hae jọ nọ Adonaejah a ro mu ovie na, ẹsejohọ ọ hai ti kpe Solomòn no. Adonaejah ọ tẹ dhẹ kpohọ aruéri na re a siò iẹe ba ekpe no, fikiere Solomòn o te vi ahwo re a nyae rehọ Adonaejah ze. Solomòn o ta kẹ Adonaejah nọ a ti kpei hi ajokpano o ru oware uyoma jọ, késena ọ tẹ ta kẹ nọ jọ o kpobọ uwou rię.—1lv 1:41-53.

it-1 49

Adonaejah

Rekọ nọ Devidi o whu no, Adonaejah o te vi Bat-shiba bru Solomòn re ọ ta kẹ nọ jọ a rehọ ọmọtẹ nọ a re se Abishag nọ ọ je re-rote Devidi kẹe re ọ jọ aye rię. Adonaejah ọ ta nọ “mẹ ho ono o je ti wo uvie na, yo ahwo Izrél kpobi a je rero nọ mẹ ho ọno ọ te jọ ovie.” Eme rię na o dhesẹ nọ o gbe bioro nọ a gbavię esuo na mi ei, dede nọ ọ ta nọ Oghenę ho ọno ọ kẹ Solomòn uvie na. (1lv 2:13-21) O sae jọ nọ ọ je ta nọ a rọ ọmọtẹ na kẹe re o jọ oware nọ a ro whre-he iei ovie fiki uvie na nọ u no rie obọ na. Rekọ oware nọ Adonaejah ọ yare na u dhesẹ nọ ọkwa uvie na u ri noi ẹro ho, keme ahwo nọ a jẹ rria ofẹ obọ ovatha-ore evaq oke anwae a wo uzi jọ ino ovie o te whu, ohwo nọ uvie na u te ọye ọvo ọ rẹ rehọ eyae gbe ese ovie nọ o whu na. (Je rri 2Sa 3:7; 16:21.) Nwanọ ere Solomòn o rri ayare nọ Adonaejah ọ rehọ oni Solomòn yare iẹe na, fikiere ọ tẹ ta kẹ Benaya nọ jọ o kpe Adonaejah nọ, yo ere o ru ababọ oke oraha. —1lv 2:22-25.

Eware Aghae nọ Whọ Kię Via

w05 7/1 20 ॥5

Oruvę no Obe Ivie Ọsosuọ Ze

2:37, 41-46. U yoma kẹhẹ re ohwo o roro nọ ọ rẹ sae la uzi vrę ababọ uye! Enó i keke

aro fiḥo ghoro no ‘edhere ọhwahwa nọ o re su kpohọ uzuazọ na’ a te ruę uye iroro ighe-ghé yena nọ a jẹ na.—Matiu 7:14.

Eme nọ A re Ru Ovavo

km 1/15 2 ॥1-3

Gbę Daoma Wo Ẹnyaharo Evaq Odibọ-gba Na

¹ Wọhọ egbodibo, Ilelekristi a rẹ dōmu oria ovo ho. Fiki oye Jesu o je ro wuhře ilele rię re a wo ẹnyaharo evaq iruo usiuwoma na. (Luk 9:1-5; 10:1-11) Yọ fiki oye ovona Akwila avọ Prisila a rọ rehọ Apolos gboma re a “ru idhere Oghenę vẹ kẹe gbagba vi epa-nọ ọ rię vẹre.” (Irueru 18:24-26) Fiki ejiroro ọvona Pöl ọ rọ tuduhọ Timoti awọ dede nọ o wo onaa ziezi no vẹre, re ọ gbę daoma fiḥo onaa ewuhře rię “re ahwo kpobi a sae ruę ẹnyaharo” rię vevę. (1 Tim. 4:13-15) O tẹ make rọnọ ma gbodibo kẹ Olori na kri no evaq iruo usiuwoma ota na, ma rẹ gbę daoma wo ẹnyaharo evaq onaa mai.

² **Wuhře Mi Amofa:** Ogherẹ jọ nọ ma re ro fiba onaa mai họ ma re wuhře mi amofa. (Itę 27:17) Fikiere, daoma mueroḥo nọ iwhowho-uvie efa e tẹ be ta usiuwoma. Ta kẹ iwhowho-uvie nọ i wo onaa ziezi re a vuę owhę oware nọ who re ru re who wo onaa viere, whę vẹ gaviezọ ziezi. (Itę 1:5) Kọ o rrę bębę kę owhę re who wo ozi-hebro, mu obe-uwuhře Ebaibol họ, hayo w'obọ evaq abojo usiuwoma ota na? Ru oware jọ kpahe iẹe, ta kẹ ọsẹro utu usiuwoma ota ra hayo owhowho-uvie jọ nọ o wo onaa ziezi re o fiobohọ kę owhę. Kareghéhọ re nọ Jihova ọ sae rọ ezi ọfuafọ rię fiobohọ kę omai wo onaa ziezi, fikiere hae yare Jihova kę ezi rię ẹsikpobi.—Luk 11:13.

³ Jọ eva e dha owhę hę nọ oniovo jọ ọ tẹ vuę owhę abo nọ whę rę gbę jọ daoma, o tẹ make rọnọ whę nọ rię tao ho.

(Qtausi. 7:9) Wohó Apolos, rō omauro-kpotō gbe edero jé obufihó na rehó. Who te ru ere, u re dhesé nō who wo areghé. —Ité 12:15.

ARIA 8-14

EWARE AGHAE NŌ E RRŌ EBAIBOL NA | 1 IVIE 3-4

"Areghé O Wuzou Gaga"

w11 12/15 8 ¶4-6

Kō Emamō Oriruo O Fihotō Kē Owhé Manikō Ekpehre?

⁴ Nō Solomón o muo esuo rię hō obō, Oghené o roma via kē evaō eweze o tē ta kē re o yare aware kpobi nō o gwolō. Fikinō Solomón o rię nō o wo eriarie tere he, o tē yare areghé. (**Se 1 Ivie 3:5-9.**) Eva e were Oghené inō Solomón o yare areghé viukpō efe hayo oruaro, fikiere o tē kē Solomón "areghé gbe iroro otō-orie" —gbe efe. (1 Iv. 3:10-14) Wohó epano Jesu o ta na, areghé Solomón o do te epano ovie-aye Shiba o ro yo kpahe ięe o tē nya ugbothabō nyae rō ero ruę.—1 Iv. 10:1, 4-9.

⁵ Ma re rēro ho inō Oghené o te rō edhere igbunu k'omai areghé. Solomón o ta nō "QNOWO na o rē kē areghé," rekō eme efa nō o ta i dhesé nō re ma sai wo areghé o gwolō omodawō mi omai, nō o kere nō: "Gaviezō kē areghé, who ve je rovie udu ra kē otorie." O ta nō ma re "bo kē" areghé ma vē "jē gwolō ięe." (Ité 2:1-6) O rrō vevé inō ma rē sai wo areghé.

⁶ U fo re ma nō oma mai nō, 'Kō mē be rō aro kele Solomón se areghé nō o no obō Oghené ze gboja?' Ebébē ugho o be lēlié ahwo buobu tērovi iruo rai gbe efe ole, hayo o lēlié ahwo jo jē iroro nō a bi ro kphō isukulu ikpehru. Kō ęvē kpahe owhé avō uviluwou ra? Kō iruēru ra i bi dhesé nō who se areghé nō o no obō Oghené ze gboja?

Kō u fo re who nwene eriwo ra kpahe ugho gbe isukulu ikpehru re who tērovi eware nō i re fi obō hō k'owhē wo areghé? Evaō uzeme, re who wo areghé jé rehó ięe ru iruo o rē wha erere ebēdē bēdē se owhé. Solomón o kere nō: "Kēsena whō te rię otō ęrēreokie gbe ozię-uzeme, gbe oruozewō avō emamō edhere."—Ité 2:9.

Eware Aghae nō Whō Kię Via

w98 2/1 18 ¶15

Jihova Yō Oghené Evo

¹⁵ Avō emō Abraham nō a kokohō no wohó orēwho evaō otō Uzi na, Jihova o tē ghale ai nya lele eyaa rię kē ęsē anwae na. Evaō 1473 B.C.E., ohwo nō o rehó ęta Mosis, Joshua, o te su Izrēl ruę Kenan. Otō nō a ghale fihō erua na o tē rō orugba eyaa Jihova re o rehó ękwotō kē ubi Abraham. Okenō Izrēl a wo ęrōwō, Jihova o ru eyaa rię gba re o kē ai obokparō vi ewegré rai. Onana o mae jō uzeme evaō etoke esuo Devidi Ovie na. Evaō etoke esuo ęmō Devidi, Solomón, abō avesa o eyaa ovō Abraham o te rugba. "Ahwo Juda gbe ahwo Izrēl a jō buobu wohó uwékpe abade; a jē re da yō a were eva."—1 Ivie 4:20.

ARIA 15-21

EWARE AGHAE NŌ E RRŌ EBAIBOL NA | 1 IVIE 5-6

"A rō Eva Rai Kpobi Ru Iruo Ebabō Na"

w11 2/1 15

Kō Whō Rię?

Ahwo a rię ire sida Lebanon ziezi keme e rrō gaga, i wo erru, i re gbo emamō ore, yō emerae e rē kake re ięe he. Ire sida nō Solomón o rō bō etēmpol na u dhesé nō eware nō e mai woma o rō bōe. Nenē na, who te te oria nō ewhawho nō ire sida e jō vēre

evaọ igbehru Lebanon na, umutho ire nana ọvo whọ rẹ ruẹ nọ e rrọ eria godo godo.

it-1 424

Sida

Re a sae rọ ire Sida nọ i bu tere rọ bo uwou, okolo iruo ho. Ahwo buobu ae a ko ire na fiḥo oto, a tẹ wọ ae kpobọ Taya hayo Saedon nọ o kеле abade Mediterenia, a tẹ gba ae ikru buobu, wọ ae fiḥo ehru ame na re a vori ae vrẹ, yọ ẹsejohọ obọ Jop'a a vori rai kpohọ. Kesen'a a tẹ jo obọ Jerusalém wọ ae fiḥo okpa. A sai ru iruo nana kpobi fiki otamuo nọ Solomon avọ Haeram a ru. (1lv 5:6-18; 2lr 2:3-10) Nọ aimava a tae mu no, a tẹ jẹ hai bru ite-ire na no obọ Taya ze, tube te epano Ebaibol ọ rọ ta nọ 'ire sida e jẹ buobu wọn' ire sikamọ' evaọ oke esuo Solomon.—1lv 10:27; je rri Aiz 9:9, 10.

it-2 1077 ¶1

Etèmpol

Re a sai ru iruo na, Solomon o koko ezae nọ i bu te idu ọgba (30,000) họ evaọ Izrəl. Ọ tẹ ghale ae fiḥo itu esa, re ọ hai vi ezae idu ikpe (10,000) kpobọ Lebanon kamara kamara. Nọ utu jo o tẹ nya kpozi no a vẹ jo uwou emerae ivẹ. (1lv 5:13, 14) Solomon o te je koko ezae idu udhosa-gbikpe (70,000) họ evaọ usu "erara" nọ e jo ẹkwotọ na re a jo eno e rẹ wọ ewha, gbe ahwo idu udhone (80,000) nọ i re bru itho. (1lv 5:15; 9: 20, 21; 2lr 2:2) Solomon ọ tẹ jẹ rọ ezae egba isoi gbe udhuvé-gbikpe (550) mu re a jo eno i wuzou ahwo nọ a je ru iruo na. Yọ o wọn' nọ ọ rọ ezae idu esa gbe egba esa (3,300) mu re, re a fiobohọ kẹ eno i wuzou na. (1lv 5:16; 9:22, 23) O wọn' nọ evaọ usu ahwo nọ o ro mu re a rẹrote iruo na, ezae egba ivẹ gbe udhuvé-gbikpe (250) yọ ahwo Izrəl, idu esa gbe egba ezeza (3,600) nọ i kiokọ kọ "erara" nọ e jẹ rria Izrəl.—2lr 2: 17, 18.

Eware Aghae nọ Whọ Kię Via

g 5/12 17, erekpeti

Ebaibol na Yọ Obe nọ Eruçaruę Rię Kpobi I re Rugba, Abọ 1

OKE NỌ A FODE

Nọ a tẹ jo Ebaibol fodę oke nọ eruçaruę i ti ro rugba, ere o rẹ nwane via dẹẹ. Oriruo jo họ ono o rrọ obe 1 Ivie 6:1. A jo eteē ta kpahe oke nọ Solomon ovie na o ro mu eteēmpol na họ ẹbọ evaọ Jerusalém. Eteē ọ ta nọ: "Evaọ ukpe avọ egba ene gbe udhone (480) [koyehọ ikpe 479 gbagba] nọ ahwo Izrəl a no ẹkwotọ Ijipti ze no, evaọ ukpe avọ ene nọ Solomon o ro zihe ruọ ovie Izrəl no, evaọ amara Ziv (koyehọ amara avọ ivẹ), Solomon o te mu uwou Jihova họ ẹbọ."

Iku Ebaibol i dhesẹ nọ ukpe 1034 B.C.E. o jo ukpe avọ ene esuo Solomon. Nọ whọ tẹ rọ ukpe yena muhọ, who je kele ikpe egba ene gbe udhosa gbe ikpegbizii (479) kpohọ emu, who ve kele te ukpe nọ ahwo Izrəl a ro no Ijipti, oye họ 1513 B.C.E.

ARIA 22-28

EWARE AGHAE NỌ E RRỌ EBAIBOL NA | 1 IVIE 7

"Oware nọ Ma rẹ Sai Wuhre No Ipila Ivẹ Jọ Ze"

w13 12/1 13 ¶3

'Wha te Jọ Igbehru na Tọ Ekọpa Via'

Unu ekọpa nọ Solomon ovie na o ro ru eware sa-sa fiḥo etèmpol nọ ọ jo Jerusalém na erekpēhēbe. Ibuobu ekọpa nana yọ eno Devidi ọsẹ rię ọ kwa rehọ mi ahwo Siria nọ o fi kparobọ. (1 Irueru-Ivie 18:6-8) Odhe ologbo nọ izerę na a jẹ hae jọ rehọ ame wozę abo nọ a se "abade ekọpa" nọ ọ jo etèmpol na, egalono ame 17,500 (ilita 66,000) eye e rẹ vẹ, yọ o sae jọ nọ ọ gbédẹ te oware wọn'

ekpa isimet 544. (1 Ivie 7:23-26, 44-46) Ipila ekopa ilogbo ivé e té jé jo oria nō a ré ró ruó etémpol na. I theri te irula 26 (imita 8), yó izou nō a ru fihó ehru rai i kpehru vré irula ihré (imita ivé gbó). Ipila na i wo egho-gho, yó i wo okpa te okékéé iziabó ene (7.5 cm), yó whó té mae warié hó u te irula isoi gbe ubro (imita 1.7). (1 Ivie 7:15, 16; 2 Iruéru-Ivie 4:17) Who te roro kpahe epa-nó ekopa nō a ro ru eware nana óvo i bu te, akpó o re gbe owhé unu.

it-1 348

Boaz, II

A bó ipila ekopa ilogbo ivé fihó aro ómögwa etémpol owowoma nō Solomon o bó na. Ipi-la nō o jé ofé ékpélobó na, a se rie Boaz, yó o sae jé nō otofa rié hó “Avó Egba.” A se ipila nō o jé oboze na Jekin, yó otofa rié hó, “Ajó O [Jihova] Ru Dikihé Gaga.” Fikiere nō who te dikihé ró ovao rri ofé ovatha-ore, who je se eme ivé nana kugbe no oboze kpohó ékpélobó, i ve se nō ‘Ajó [Jihova] o ru [etémpol na] dikihé gaga avó egba.’—1Iv 7:15-21; rri UZOU IPILA.

Eware Agħae nō Whó Kié Via

it-1 263

Ēħo

Jihova ó gwoló nō ahwo nō a be góe a re ru ugboma rai fuafó jé jo ḥerri. Whó ré rué onana vevé nō who te rri ogheré nō Oghené o ta nō a ré ró góe evaō uwou-udhu na gbe etémpol nō a bó uwħremu na. Oke nō a ró reħo Erón Ozeré Okpehru na avó eme-zae rié mu, a hó taure a te ti ku iwu izeré rai hó. (Qny 29:4-9; 40:12-15; Ize 8:6, 7) Izér na a ré jé odhe ekopa na reħo ame, a vē wozé abó gbe awó rai evaō etegu uwou-udhu na, yó uwħremu na evaō etémpol nō Solomon o bó na, a fi odhe ologbo nō a ró ekopa ru hó ięe nō a jé hai fi ame hó ró

wozé abó gbe awó. (Qny 30:18-21; 40:30-32; 2Iv 4:2-6) Evaō Edé Omavoro na, ozeré okpehru na o ré hó isiava. (Ize 16:4, 23, 24) Ahwo nō a wó ewe Azazel, erao nō a ro dħe idħe uzioraha na, gbe erué őwawae nō a ro dħe idħe na kpobó otafe evuē na, a ré hó jé fóro iwu rai taure a te ti zihe ziżi evuē na.—Ize 16:26-28; Ik 19:2-10.

ARIA 29-AZIE 4

EWARE AGHAE NÓ E RRÓ EBAIBOL NA | 1 IVIE 8

“Solomon O ró Eva Rié Kpobi Lé Se Jihova Evaō Iraro Ahwo na Kpobi”

w09 11/15 9 ¶9-10

Ru Elé Ra Woma Ħkwoma Uwuhré Ebaibol Omobó ra

⁹ Re Oghené o sai yo elé mai, i re no eva ze. Solomon o lè olé nō u no eva ze, onó a kere fihó 1 Ivie uzou avó 8, okenó ogbotu ahwo a kokohó Jerusalém kē eromudhe etémpol na evaō 1026 B.C.E. Okenó a wó okó óvo na fihó ḥerri Eréri na no, nō ęgħo Jihova o jé vó etémpol na no, Solomon o te jiri Oghené.

¹⁰ Kié olé Solomon na riwi re who mueroħo eme nō o ta kpahe eva na. Solomon o ta nō Jihova óvo hó qnó o rié eva ohwo. (1 Iv. 8:38, 39) Olé ovo na u dhesé nō ḥorħauzi o té ‘reħo eva rié kpobi bru Oghené ze’ o ré jé reħo. Ewegré a te mu ahwo Oghené kpo-hó igbo, Oghené o ti yo elé rai otērōn a reħo eva rai kpobi bo sei. (1 Iv. 8:48, 58, 61) O ginę roja nō elé ra i re no eva ze.

w99 2/1 15 ¶7-8

Kpare Abó Omarokpotó Evaō Olé

⁷ Makó ma be lè evaō ogbotu hayo kē omobó mai, obodé ehri-uzi lkereakere jé nō ma ré kareghéhó hó ma re dħesé uruemu

omarokpoto evaq ele mai. (2 Irueru-Ivie 7:13, 14) Solomon ovie na o dhesé omarokpoto evaq olé ogbotu rié eva eromuo etempol Jihova evaq Jerusalém. Solomon o nwani ku ebabó uwou uriré jo nō a tu bō fiho otqakpo na hō no. Ghele na, o reho omarokpoto lē nō: “Reko ghiq uzeme nō Oghené o rē ria eva otó akpō na? Whaq riri, odhiwu gbe odhiwu nō o kpehru vievie e rē gba owhé hē; kabikó uwou nana nō mē bō na!”—1 Ivie 8:27.

⁸ Wohó Solomon, ma rē roma kpoto nō ma te bi su amoña evaq olé ogbotu. Dede nō ma rē nwane r'abó kuoma lē hē, ma rē sai dhesé omarokpoto evaq uvo emeota mai. Olé omarokpoto oronikó ono a rē jo ghré-ghré uvo ho. Oronikó u re si iroro kpohó ohwo nō o be lē na ha, rekó ro se Qnō a be lē se na. (Matiu 6:5) Omarokpoto u re je dhesé oma via evaq eme nō ma rē ta evaq olé. Ma tē reho omarokpoto lē, oronikó ma re do ku Oghené hē ino o ru eware lele egwoló mai. Ukpoye, ma rē lē Jihova re o ruoware nō o rōwo kugbe oreva ofuafó rié. Qso-ilezi na o kē oriruo uvi uruemu nō o lē nō: “Siwi omai, ma lē owhé, QNOWO! O Qnowo, ma lē owhé, kē omai obopokparó!”—Olezi 118:25; Luk 18:9-14.

Eware Aghae nō Whō Kię Via

it-1 1060 ¶4

Odhiwu

Solomon nō o bō etempol nō o jo obó Jerusalém na o ta nō “idhiwu na, ehet, odhiwu idhiwu na” o sae gba Oghené hē. (1lv 8:27) Oria nō Jihova nō ma idhiwu na o rrō u kpehru vi idhiwu na soso, yō “odē rié ovo u kpehru thesiwa. Oruaro rié u kpehru vi otó-akpō gbe odhiwu.” (Ol 148:13) Jihova o rē ma idhiwu nō ma be rué na lolohó, wohó epano ohwo o rē rō okékéevabó rié ma

oware na, oware na o vē jo udevie eroro uziobó uzou rié avó uziobó osese rié. (Aiz 40:12) Oronikó eme Solomon na u dhesé hē ino Oghené o wo uzedhe oria ovuovo nō o be rria ha. Yō oronikó o be ta nō Oghené o rrō oria kpobi jé rrō evaq oware kpobi hi. Oware nō ma rō ta ere hō, Solomon o ta re ino, Jihova o re yo olé “evaq obó idhiwu na, oria nō [o] be rria,” koyeho oria nō emama izi e rrō.—1lv 8:30, 39.

Eme nō A re Ru Ovavo

km 5/10 2

U Fo re Egbodibo Illelikristi A Hae Lé

¹ Ma rē sae reho egba mai qvo ru iruo odibogba na ha. Jihova o be k'omai egba nō ma re ro ru iruo na. (Fil. 4:13) O be reho ikō-odhiwu rié fi obó hō k'omai gwoló eno e wohó igode. (Evia. 14:6, 7) Jihova hō qnō o re ru ubi uzeme nō ma kō je ku ame ku rro. (1 Kör. 3:6, 9) O roja gaga re egbodibo Illelikristi a lē se Qsé obó odhiwu mai kē obufihó!

² Roké Omobó Mai: U fo re ma lē oke kpobi nō ma te bi kpohó usiuwoma. (Ef. 6:18) Eme ma rē lē kē? Ma rē sae lē kē aruowha gbe epano ma rē sae rō reho emamō ubiero rri ahwo ekwotó mai. (Irueru 4:29) Ma rē sae yare Jihova re o kpó omai bru eno i wo eva-ezi nō ma rē sae wuhré Ebaibol kugbe. Oteronó ono ma be ta usiuwoma kē o n'ono, ma sae lē olé okpéképée heva se Jihova re o fi obó hō k'omai kē emamō uyo. (Neh. 2:4) Ma sae jé lē kē areghé re ma sae rō iruo odibogba na karo. (Jem. 1:5) Ofarié, eva e rē were Jihova nō ma te yere ieí kē uvé-oghó nō ma rō rrō egbodibo rié.—Kol. 3:15.

³ Roké Amoña: Ma rē jé ‘lē kē ohwohwo,’ tubé fodé odé ibe Illelikristi mai evaq olé, nō u te fo. (Jem. 5:16; Irueru 12:5) Kō eyao

o bi ru owhẹ nọ whọ gbẹ be sai ro kpohọ usiuwoma ziezi hi? O tẹ rrọ ere, lẹ rọkẹ ini-evo nọ oma rai o rẹ gaga. Who du roro ho inọ elẹ ra kẹ amoфа e roja ha. U te je fo re ma lẹ kẹ eno i bi su na re a siọ iruo usiuwoma ota na ba emukpahe, re inievo mai a “ruęse yereuzuazọ udhedhẹ avọ omofo-wę.”—1 Tim. 2:1, 2.

⁴ Ewhowho emamọ usi na evaq akpọ na soso yọ iruo ilogbo. Rekọ, nọ ma tẹ be “hé lẹ kęse kęse,” ma ti ru iruo na gba avọ obufihọ Jihova.—Rom 12:12.

